
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БАЗИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

УДК 657

Оксана Володимирівна БУДЬКО

кандидат економічних наук, доцент,
Дніпродзержинський державний технічний університет
вул. Дніпробудівська, 2, м. Дніпродзержинськ, Дніпропетровська обл., 51918, Україна
E-mail: bisnescon@ukr.net
Телефон: +380675662763

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОБЛІКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Будько, О. В. Шляхи забезпечення якості облікової інформації [Текст] / Оксана Володимирівна Будько // Економічний аналіз: зб. наук. праць/ Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2013. – Том 14. – № 2. – С. 183-187. – ISSN 1993-0259.

Анотація

Визначено проблеми оцінки якості облікової інформації як необхідної умови для її використання різними групами користувачів. Проаналізовано поняття якості як комплексної категорії. Визначено сутність якості облікової інформації, яка враховує можливість її використання користувачами для прийняття управлінських рішень. Вказано на необхідність застосування принципів управління якістю та загальних вимог як основи формування моделі оцінки якості облікової інформації. Охарактеризовано принципи управління якістю та визначено їх переваги для формування якісної облікової інформації. Встановлено необхідність використання системного і процесного підходів як вимоги щодо забезпечення якості в обліку. За результатами визначено модель облікової системи, яка забезпечує якість облікової інформації. Вказано дії керівництва підприємства, які будуть сприяти підвищенню рівня задоволеності користувачів інформації.

Ключові слова: якість; облік; облікова інформація; принципи управління; облікова система.

Оксана Владимировна БУДЬКО

ПУТИ ОБЕСПЕЧЕНИЯ КАЧЕСТВА УЧЕТНОЙ ИНФОРМАЦИИ

Аннотация

Определены проблемы оценки качества учетной информации, как необходимого условия для ее использования разными группами пользователей. Проанализировано понятие качества как комплексной категории. Определена сущность качества учетной информации, которое учитывает возможность ее использования для принятия управленческих решений. Дана характеристика принципов управления качеством и определены их преимущества для формирования качественной учетной информации. Установлена необходимость использования системного и процессного подходов как требования по обеспечению качества в учете. По результатам определена модель учетной системы, которая обеспечит качество учетной информации. Указаны действия руководства предприятия, которые будут способствовать повышению уровня удовлетворенности пользователей информации.

Ключевые слова: качество; учет; учетная информация; принципы управления; учетная система.

Oksana Volodymyrivna BUDKO

PhD in Economics, Associate Professor,
Dniprodzerzhynsk State Technical University
Dniprobudivska str., 2, Dneprodzerzhynsk, Dnipropetrovsk region, 51918, Ukraine
E-mail: bisnescon@ukr.net
Phone: +380675662763

WAYS OF ENSURING QUALITY OF ACCOUNTING INFORMATION

Abstract

The problems of assessing the quality of accounting information as a prerequisite for its use by different groups of users are determined. The notion of quality as a complex category is analysed. The essence of the quality of accounting information, taking into account the possibility of its use by users for decision-making is considered. It has been pointed out the need for usage of quality management principles and the general requirements as the basis for forming a model for evaluating the quality of accounting information. The quality management principles are characterized and their preferences for the formation of high-quality accounting information are set. It has been established the need for a system and process approaches as requirements for quality assurance records. The model of accounting system that provides quality accounting information is worked out. The steps of the company's management, which will help increase the level of satisfaction of used information are determined.

Keywords: *quality; accounting; accounting information; principles of management; accounting system.*

JEL classification: M41

Ефективні управлінські рішення неможливі без достовірної та об'єктивної економічної інформації. При цьому така інформація повинна відповідати певним вимогам задля того, щоб її використання принесло результати.

За цих умов особливо актуальною є розробка методології оцінки якості облікової інформації. Її підвищення може бути досягнуто за рахунок розвитку принципів формування облікової інформації згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, розвитку та удосконалення теоретичної бази оцінки якості облікової інформації та механізму її регулювання, розробки показників якості облікової інформації та методики їх розрахунку.

Питанням формування облікової інформації, її сутності і структури присвятили свої роботи такі вітчизняні і зарубіжні вчені, як Ф. Ф. Бутинець, М. Ф. Ван Бреда, М. А. Вахрушина, В. В. Євдокимов, Л. М. Крамаровський, С. А. Кузнецова, А. М. Кузьмінський, О. Б. Малявко, Н. М. Маляга, Є. С. Соколова, Д. Фостер, Е. С. Хендриксен, Ч. Хорнгрен, М. Г. Чумаченко та інші [1-8,10,12-14].

Водночас на сьогодні відсутній єдиний системний підхід до теорії та методології оцінки якості облікової інформації. Залишаються осторонь питання складових останньої. Також спостерігається неузгодженість підходів до визначення цього поняття, зберігаються розбіжності у визначенні ознак, які характеризують обсяг і якість облікової інформації. Питання класифікації методів оцінки якості облікової інформації все ще є дискусійними.

Їх вирішення надасть можливість підвищити корисність інформації для ефективного

управління підприємствами.

Метою статті є визначення шляхів забезпечення якості облікової інформації.

Облікова система має складну структуру і об'єднує облікові процеси, організаційне забезпечення, нормативно-правову базу, персонал. Усі ці елементи повинні бути взаємопов'язані та інтегровані. За цих умов одним із завдань щодо формування високоефективної облікової системи, здатної вирішувати питання, є забезпечення якості облікової інформації.

Поняття якості є багатоаспектною комплексною категорією. Її можна розглядати з філософського, соціального та економічного боку.

Якість – філософська категорія, яка відображає суттєву визначеність речей і явищ реального світу. На думку Арістотеля якість одна з десяти існуючих категорій (сутність, кількість, якість, відношення, місце, час, дія, перетворення, володіння, становище). Давньогрецький вчений визначив різницю між якістю і властивостями, вказуючи при цьому цілісний характер властивостей, які має річ. Тобто було визнано безумовну об'єктивність якості як її незалежність від людського сприйняття.

С. І. Ожегов визначає якість як сукупність істотних ознак, властивостей, особливостей, які відрізняють предмет або явище від інших і надають йому визначеність [9]. Визначення поняття «якості» у філософії не збігається з використанням цього терміну, коли під ним розуміють високу цінність і корисність речі.

У прикладних наукових дослідженнях поняття якості має оціночний характер. Якість інформації за словником прикладної інтернеттики визначається як сукупність властивостей, що

відображають ступінь придатності конкретної інформації про об'єкти та їх взаємозв'язки для досягнення цілей, які стоять перед користувачами, при реалізації тих чи інших видів діяльності [9].

Розробка теоретико-методологічної бази оцінки якості облікової інформації неможлива без урахування зарубіжного досвіду регулювання і оцінки якості облікової інформації, міжнародних стандартів фінансової звітності, міжнародних стандартів якості ISO, положень (стандартів) бухгалтерського обліку.

Відповідно до стандарту ISO 9000-2001 «Управління якістю і забезпечення якості», якість – це сукупність характеристик об'єкта, які відносяться до його здатності задовольняти встановлені потреби і потреби, які передбачаються [11]. Оскільки категорію якості можна застосовувати до різних об'єктів, то об'єктом якості також виступає облікова система, яка містить сукупність облікових процесів та облікову інформацію як інформаційний продукт в інформаційній економіці.

Якість облікової інформації – це сукупність властивостей інформації, які враховують ступінь придатності, можливість і ефективність використання конкретної інформації споживачами з метою розвитку підприємства при оптимальних витратах на формування такої інформації.

У стандартах ISO виділені процеси планування, управління, забезпечення та покращення якості. При цьому під забезпеченням якості слід розуміти частину менеджменту якості, яка орієнтована на створення впевненості в тому, що відповідні вимоги будуть виконані.

Отже, забезпечення якості облікової інформації може бути здійснено шляхом виконання певних вимог, що дозволить отримати ту інформацію, яка повністю задовольнить запити різних користувачів і допоможе прийняти їм відповідні ефективні управлінські рішення [7].

Враховуючи вимоги стандартів ISO, в основу моделі оцінки якості облікової інформації повинні покладатися принципи управління якістю та загальні вимоги до неї. Стандарти серії ISO 9000 розроблено для сприяння організаціям, незалежно від їх типу та чисельності працівників, у впровадженні та забезпеченні функціонування ефективних систем управління якістю [11].

Принципи, які забезпечують якість, використовувані в системі ISO, можуть бути застосовані і до облікової інформації.

До принципів забезпечення якості облікової інформації слід зарахувати: орієнтацію на замовника, роль керівництва, залучення працівників, постійне поліпшення, процесний підхід.

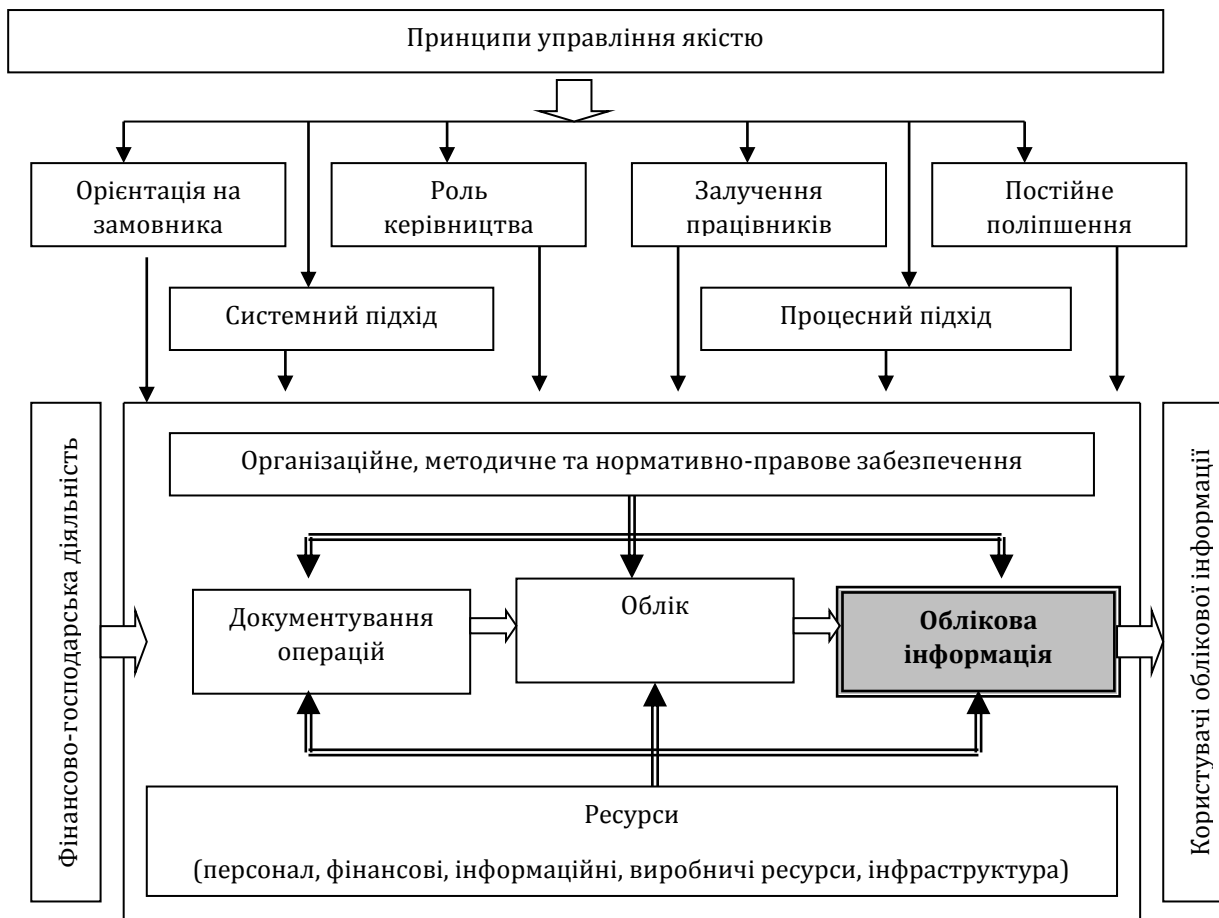

Рис. 1. Модель формування якісної облікової інформації

Орієнтація на замовника передбачає, що користувач повинен отримати підтвердження якості облікової інформації залежно від поточних та очікуваних запитів. Оскільки користувачі можуть бути як зовнішніми, так і внутрішніми, то формування інформації повинно відповідати вимогам щодо мети і завдань конкретної групи користувачів.

Лідерство (роль) керівництва означає, що останнє бере участь у розробці процедур регулювання якості облікової інформації. Ним повинна визначитися концепція діяльності підприємства в частині контролю якості облікової інформації, цілі контролю, планування процедури регулювання якості облікової інформації, заходи щодо її підвищення.

Залучення працівників дає можливість використовувати їхні здібності для якісного формування облікової інформації. Система якості та її механізми повинні заохочувати працівників до постійного покращення облікових процесів та підвищення своєї компетенції. Залучення персоналу та ефективний перерозподіл обов'язків буде забезпечувати синергетичний ефект, коли результати роботи колективу переважають та є більш ефективними, ніж сума результатів роботи окремих співробітників.

Загальні вимоги системи забезпечення якості в обліку передбачають застосування системного і процесного підходів.

Системний підхід в організації внутрішнього контролю якості розглядає облікову систему як систему взаємопов'язаних елементів, в яку залучається організаційна структура, процеси і ресурси.

Організаційна структура – це сукупність повноважень, обов'язків, відповідальності працівників підприємства, яка забезпечує обліковий процес. Процес – це діяльність щодо перетворення вхідних елементів у вихідні. Їх пропонується класифікувати як основні (облік, контроль, аудит, аналіз) та допоміжні (процеси розвитку, процеси управління).

Для функціонування моделі оцінки якості облікової інформації необхідні ресурси для впровадження і покращення процесів системи якості обліку. До них належать: забезпечення персоналом, фінансові, інформаційні, виробничі ресурси, інфраструктура.

Внутрішній контроль якості виявляється через сукупність взаємопов'язаних неперервних дій по формуванню облікових показників, тобто процесний підхід передбачає виділення процесів, які відбуваються в обліку та управління ними. До основних елементів будь-якого процесу

відносяться вхід, вихід, управління та ресурси. При цьому процес перетворює вхід у вихід через використання ресурсів, які регулюються засобами управління.

Входом з точки зору облікового процесу є інформація про фінансово-господарську діяльність підприємства, яка за допомогою ресурсів (персоналу, фінансових, інформаційних виробничих ресурсів, інфраструктури) через сукупність засобів управління у вигляді законодавчого, нормативного та методичного регулювання, перетворюється у вихід у вигляді якісної облікової інформації.

Постійне поліпшення повинно вважатися незмінною метою, яка забезпечує підвищення рівня задоволеності користувачів інформації її якістю. Покращення повинно супроводжуватися участю керівництва в цьому процесі, що досягається такими діями [7]:

- визначення неперервного удосконалення процесів і структурних компонент облікової системи;
- використання періодичної оцінки замість встановлених критеріїв якості для визначення області можливих удосконалень;
- постійне підвищення продуктивності та ефективності облікових процесів;
- заохочення профілактичних дій;
- забезпечення працівників можливістю відповідного підвищення кваліфікації;
- створення системи заходів для встановлення, відслідковування і стимулювання покращень.

Такий підхід забезпечить отримання якісної інформації в процесі її формування.

Таким чином, використання вищевказаного підходу допоможе формувати якісну інформацію на етапі її створення (виникнення), тобто вона формується під впливом багатьох факторів на всіх етапах облікового процесу. Використання принципів управління якістю ISO дозволяє залучити знання та досвід суміжних з обліковою наукою знань, що надасть можливість збагатити та зміцнити теоретико-методологічну базу бухгалтерського обліку. Їх застосування стосовно облікової системи упорядковує її створення та ефективне функціонування, і таким чином, впливає на формування якісної облікової інформації, що дозволить задовольнити різноманітні інформаційні запити користувачів.

Перспективами подальших досліджень є розробка методів оцінки якості облікової інформації та дослідження можливості їх практичного застосування для визначення ступеня корисності такої інформації для різних груп користувачів.

Список літератури

1. *Інформаційні системи бухгалтерського обліку [Текст]: підручник для студентів вищих навчальних закладів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненко, Т. В. Давидюк,*

Т. В. Шахрайчук. За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця, 2-е вид., перероб і доп. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 544 с.

2. Вахрушина, М. А. Бухгалтерский управленческий учет [Текст] / М. А. Вахрушина : учебник, 8-е изд. – М. : Издательство «Омега-Л», 2010 г. – 570 с.
3. Євдокимов, В. В. Адаптивна модель інтегрованої системи бухгалтерського обліку [Текст] : монографія / В. В. Євдокимов. – Житомир: ЖДТУ, 2010. – 516 с.
4. Крамаровский, Л. М. Оценка качества бухгалтерского учета на предприятиях [Текст] / Л. М. Крамаровский, В. Ф. Максимова. – М. : Финансы и статистика, 1990. – 191 с.
5. Кузнецова, С. А. Синергія облікової інформації в управлінні діяльністю суб'єктів господарювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук: спец. 08.00.09 – бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності) [Текст] / С. А. Кузнецова. – Київ. – 2009. – 41 с.
6. Кузьминский, А. Н. Учетная и аналитическая информация в объединении [Текст] / А. Н. Кузьминский // Киев, изд. объединение «Вища школа», головное изд-во, 1979. – 96 с.
7. Малявко, А. Б. Обеспечение качества учетных систем [Электронный ресурс] / А. Б. Малявко // Вестник НГУ. Серия: Социально-экономические науки. – 2009. – Том 9, Выпуск 1. – Режим доступа: www.nsu.ru/exp/ref/Media:4ef1a2cd8846c8c01300028c07.pdf.
8. Малявко, А. Б. Интеграция видов учета в информационную учетную систему коммерческой организации: автореф. дис. на соиск. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.12 – бухгалтерский учет, статистика [Текст] / А. Б. Малявко. – Москва. – 2009. – 24 с.
9. Поплаухина, Т. Д. Качество учетно-аналитической информации как научная категория [Текст] / Т. Д. Поплаухина // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы междунар. науч. конф. Т. I. – М. : РИОР, 2011. – С. 202-205 [Электронный ресурс] – Режим доступа: www.moluch.ru/conf/econ/archive/9/273/.
10. Соколова, Е. С. Методология оценки качества учетной информации: автореф. дис. на соискание уч. степени докт. экон. наук: спец. 08.00.12 «Бухгалтерский учет, статистика» [Текст] / Е. С. Соколова. – Москва. – 2011. – 51 с.
11. Системи управління якістю. Основні положення та словник [Електронний ресурс] : стандарт ДСТУ ISO 9000-2001. – Режим доступу: www.iso.dsmu.edu.ua/st19011.doc.
12. Хендриксен, Э. С. Теория бухгалтерского учета [Текст] / Э. С. Хендриксен, М. Ф. Ван Бреда: Пер. с англ. / Под ред. проф. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 576 с.
13. Хорнгрен, Ч. Т. Бухгалтерский учет: управленческий аспект [Текст] / Ч. Т. Хорнгрен, Дж. Фостер: Пер. с англ. / Под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 416 с.

References

1. Butynets, F. F., Ivakhnenko, S. V., Davydyuk, T., Shahrachuk, T. (2002). *Information Systems Accounting*. Zhytomyr : Ruta.
2. Vakhrushina, M. A. (2010). *Accounting Managerial Accounting*. Moscow: Omega-L.
3. Evdokimov, V. V. (2010). *Adaptive model integrated accounting system*. Zhytomyr : ZSTU.
4. Kramarovskii, L. M., Maksimov, V. F. (1990). *Assessment of the quality of accounting*. Moscow: Finance and Statistics.
5. Kuznetsova, S. A. (2009). *Synergy accounting information in the management of entities*. Kyiv.
6. Kuz'minskii, A. N. (1979). *accounting information and analysis in the union*. Kiev : Vyscha Schola.
7. Malyavko, A. B. (2009). *Quality Assurance accounting systems*. *Bulletin of the NSU. Series: Socio- economic sciences*, 9(1). Retrieved September 15, 2013, from : www.nsu.ru/exp/ref/Media:4ef1a2cd8846c8c01300028c07.pdf.
8. Malyavko, A. B. (2009). *Integration types of accounting information in the accounting system of the commercial organization*. Moscow.
9. Poplauhina, T. D. (2011). *Quality of accounting and analytical information as scientific kategoriya*. P. 202-205. *Current Issues in Economics and Management : Proceedings of the international . scientific . conf. T. I. Moscow: RIOR 2011*. Retrieved September 15, 2013, from : www.moluch.ru/conf/econ/archive/9/273/.
10. Sokolova, E. S. (2011). *Evaluation Methodology quality of accounting information*. Moscow.
11. *Quality Management System. Key terms and dictionary: Standard GOST ISO 9000-2001*. Retrieved September 15, 2013, from : www.iso.dsmu.edu.ua/st19011.doc.
12. Hendriksen, E. S., Van Breda, M. F. (2000). *Accounting Theory*. Moscow: Finance and Statistics.
13. Horngren, Charles T. & Foster, George (2000). *Accounting: administrative aspect*. Moscow: Finance and Statistics.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2013 р.